
◆ ST. OLAV ◆

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrud Undset, Lars Eskeland.
ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 4 - OSLO - TELEFON 23743

INNHold: „Katolikkene og sannheten“. — Norge, hør din fortid kaller. — Katolisisme og nasjonalisme. — Kristi Legemsfesten i Oslo. — Lars Eskelands historiske festspill på Mølster. — Høitidsdag hos St. Elisabethsøstrene. — Herhjemme — og derute. — „Jeg vil bringe alle ofre —“.

RETT + OG + SANNHET

„Katolikkene og sannheten“

i anledning av Dr. O. Hallesbys skrift „Katolikkene og eden“

Av A. J. LUTZ, prest i dominikanerordenen.

I. Dr. Hallesby drar tilfells.

Under titelen «Katolikkene og eden» er der utkommet et nytt katolskfiendtlig skrift, denne gang av professor Hallesby. Det ligner de tidligere forsøk på å undergrave den katolske Kirkes stilling i Norge. Vi møter i Dr. Hallesbys utredning, ofte under samme ordlyd, de samme beskyldninger for prinsipiell umoral, det samme omkvad om skriftemålets vederstyggelighet, den samme tilbøielighet til alltid å tenke det verste, når det vilde falle så meget naturligere å tenke det beste, den samme uridderlige taktikk som går ut på å stemple sine motstandere som dårlige mennesker, og fremforalt det samme mangelfulle sannhetsbegrep.

II. Sannhetsplikt og mentalrestriksjon.

Når man drøfter den katolske kasuistikk vedrørende sannhetsplikten, så er det første og viktigste man må ha for øie den grunnsetning at der finnes tilfeller i livet, hvor vi har rett, ofte endog plikt, til å holde noget hemmelig. Intet menneske, undtagen livsfjerne ideologer vil kunne innvende noe mot dette. Imidlertid undlater dr. Hallesby å nevne den, skjønt den er nøkkel til den riktige tolkning av de tekster han anfører, og skjønt den anerkjennes av kirkefedre som St. Augustin, og likeledes av mange protestantiske moralister med Luther i spissen. Er det fordi han ikke er enig med den? Neppes. Han innrømmer jo selv at man kan ha lov til å skjule sannheten for sinnssyke og berusete (Sedelæren s. 222). Hvorfor bare for disse, når der er så mange andre hvis indiskresjon kan skade dem selv eller samfundet? Eller mener herr Hallesby virkelig at der ikke «krenkes nogen lov for personsamliv» når f. eks. en læge eller en advokat eller prest frites ut om familieforhold, eller når en går fra det givne ord og røper hvad en venn har betrodd ham under taushetsplikt? Nuvel, det får han avgjøre selv.

Det det for øieblikket kommer an på er, at vi kan komme op i situasjoner hvor vi må holde noget skjult.

Men ved hvad slags midler? Der ligger problemet. Det er en lettvindt sak å skryte av sitt ærlige sinnelag. Men det er ofte meget vanskeligere å hjelpe en stakkars forpint samvittighet som står inneklemt mellom to bud, hvis krav i det praktiske liv kan komme i strid med hverandre, f. eks. sannhetsplikt og næstekjærlighet eller ansvar for en i vennskapets navn betrodd hemmelighet eller plikt eller rett til å varetta viktige interesser. Hvilke metoder står til vår rådighet for å holde noget skjult, når vi har rett til det? Der er bare tre utveier. Den første heter: undvikende svar eller taushet; den annen er nødløgn; den tredje er mentalrestriksjon *late dicta*. Den første utvei er ofte umulig eller låfengt. Den annen er umoralsk. Den tredje er moralsk uklanderlig, forutsatt at man er klar over hvad det egentlig er for noget en mentalrestriksjon *late dicta*. Dr. Hallesby forklarer dette uttrykk på en måte som viser hvor lite samvittighetsfullt han har lest de katolske moralister. Eller er det kanskje latinen som volder ham vanskeligheter? Nuvel, han kan lese den riktige forklaring på norsk i «Den katolske religion, fremstillet for moderne protestanter» (i kommisjon hos O. Norli, 1933) side 323—324. En mentalrestriksjon *late dicta* forutsetter alltid en situasjon, hvor et menneske med sund fornuft og livserfaring kan innse at vedkommende kan ha tvingende grunner eller en avgjort rett til å holde sannheten hemmelig. Er situasjonen ikke slik, så er mentalrestriksjon det samme som løgn. Dr. Hallesby forsimpler saken i sin polemikk interesse. Han kaller «*reservatio pure mentalis*» den som bare er tenkt og «*late mentalis*» den som uttales med lav stemme, «dog således at den annen ikke oppfatter det som blir sagt». Herr professor, visste jeg ikke hvor lite verdslig De er sinnet, vilde jeg sannelig mistenke Dem for å fortelle en skrøne.

Verre enn å skrone er det å vekke inntrykk av, at den katolske Kirke skal være ansvarlig for alle former av mentalrestriksjon som blev fremsatt av kasuistene. Dr. Hallesby skulde ikke være uvitende om, at teologenes opfatning av kasuistiske problemer ofte er forskjellige, og især at den kirkelige læremyndighet har stemplet som umoralske endel av de avgjørelser som i de protestantiske land kolporteres for Kirkens avgjørelser. Pave Innocens den 11te erklærer f. eks. for umoralsk bl. a. den påstand, som også går igjen i Dr. Hallesbys' skrift, «at det skulde være tillatt å sverge at man ikke har gjort noget, når man i virkeligheten har gjort det; hvis man i sitt stille sinn tenker på noget annet som man ikke har gjort eller tilføjer noget annet som er sant.» (Cfr. Denzinger, *Enchiridion*, edit. 1913, nr. 1175 og flg.).

Forøvrig er også de tilfeller hvor en ikke har krav på å få vite sannheten, undtagelser. (Cfr. Noldin, citert hos Tanquerey «Brevior synopsis» side 169). Allerede det faktum at slike spørsmål stilles av kasuister viser klart at det dreier sig om usedvanlige tilfeller. Ikke bare dommere og kontraherende, men alle mennesker har som regel krav på å få et fyldestgjørende svar på sine spørsmål. Å være usann i sin tale eller i sin opførsel (hykleri o. l.) er synd. Dette er den katolske moralske lære, i overensstemmelse med naturloven og Evangeliet. Denne lære finnes hos alle katolske teologer. For den menige mann er den klart og tydelig fremsatt i den katolske katekisme, som vel ingen vil mistenke for uoverensstemmelse med Kirkens ånd. Men der finnes nu engang omstendigheter hvor en ikke har krav på å få vite den fulle sannhet. En sådan omstendighet kunde inntreffe også for retten, slik at den anklagede eller et vidne, **etter den rettspraksis som gjaldt på Liguoris tid** hadde lov å holde sannheten hemmelig. Datidens rett, hvis metode i motsetning til den moderne bestod i å fremkalle eller fremtvinge en tilståelse, var tiltross for sine mangler human nok til ikke å overlate den anklagede hjelpeløs i hensynsløse magistraters vold. Det «nei» som den anklagede og vidnet under visse omstendigheter hadde lov til å stille imot dommerens ulovlige spørsmål var et mentalt forbehold som var ensbetydende med den erklæring: Jeg nekter å svare på ulovlige spørsmål. Således blev det også oppfattet av alle som hadde kjennskap til loven. Det var altså en mentalrestriksjon *la te dicta*. Imidlertid var vidnet allikevel og i alle tilfeller forpliktet til å røbe forbrytelsen når der stod høiere interesser på spill, f. eks. samfundets vel (*bonum commune*). Sml. *Cod. jur. can.* 1742.

Jeg innrømmer at det er umulig å forstå enkelte avgjørelser av gamle kasuister, når man ikke kjenner rettens historiske utvikling, især når man på forhånd har imot den katolske Kirke. Men nå en optrer som sakkyndig, skulde man eie sannhetskjerlighet nok til å sette sig grundig inn i saken, og ærefrykt nok for eden ti ikke under edansvar å avgi erklæringer, som på en helt urettferdig måte ødelegger menneskers gode navn og rykte og fratrar dem deres medborgeres tillit. De katolske teologer er gjerne rede til å veilede en sannhetssøkende også på dette område. *)

*) «Det er rettens historiske utvikling som kaster lys over slike kasuistiske avgjørelser. Vi lever idag under en rettspraksis som er absolutt det motsatte av den middelalderiske. Før var den anklagedes tilståelse det avgjørende bevis på at han var skyldig. For å få ham til å tilstå brukte dom-

Jeg vet godt at Dr. Hallesby og hans meningsfeller mistenker oss for uopriktighet. De forkaster derfor våre forklaringer på forhånd som «jesuitisk ordkunst». Men av hvilken grunn? På grunn nettop av de kasuistiske tekster, hvis sanne mening det gjelder. Det er det man kaller en «*circulus vitiosus*».

III. Hvordan Liguori er foreldet og allikevel approbert.

Sannhetsplikt var det også for Dr. Hallesby å prøve å forstå hvordan Liguori kan være godkjent av Kirken og allikevel foreldet med hensyn til enkelte moralproblemer. Så vanskelig er det da ikke å forstå det. Selve Bibelen gir ham et fingerpek. Kirken og hele den protestantiske verden, forsåvidt den er bibeltroende, tilkjenner f. eks. det Nye Testamente en absolutt autoritet. Vil dette si at alle praktisk-moralske forskrifter som finnes i de hellige bøker fremdeles står ved makt? Er det f. eks. fremdeles plikt for Evangeliets forkynnere «å selge alt og å gi det til de fattige»? Og når Petrus og Paulus i sine brever opfordrer slavene til å opføre sig pent mot sine herrer og herrene til å være vennlige mot sine slaver, vil det si at en kristen har lov til å holde slaver? Kommunistene påstår det. I hvertfall er det på grunn av disse og lignende formaninger at de kaller religionen for «opium for folket» og beskylder kristendommen for ikke å ha gjort noget for å opheve slave-riet. De tar feil, deres bibeltolkning er et utslag av bokstavdyrkelse. Men likeså uheldig er Dr. Hallesby i sin tolkning av de nevnte kasuistiske tekster og av den ros Kirken gir Liguoris moralverk. Kasuistiske avgjørelser, som engang i fortiden var uklanderlige, kan opphøre å være det, fordi de juridiske og sociale forhold har forandret sig. Likesom der finnes moralske forskrifter som ikke lenger står ved makt, kan også moralske rettigheter opphøre å være gyldige. Rettens historie kjenner eksempler nok. Den oldnorske rett overlot det f. eks. til ens private initiativ å ta hevn for en injurie, når den skyldige var blitt lovlig dømt. Kan en derav slutte at privathevne til den dag idag er tillatt i Norge?

meren undertiden fysiske og moralske tvangsmidler, og dessuten kunde eller måtte han kreve en ed av den tiltalte, selv i kriminelle saker. Idag er slikt utelukket. Liguori levte i den overgangsperiode, da den nye rettspraksis bante sig veien, mens den gamle lov fremdeles stod ved makt. Derav kommer hans bestrebelse for å løse den ofte uundgåelige konflikt mellom dommerens juridiske rettigheter på den ene side og den anklagedes juridiske og moralske rettighet på den annen. Vistnok hadde dommeren krav på å få vite sannheten, men ikke ved de juridiske midler han brukte.»

H. D. Béchaux, Dr. jur. civil. Dr. teol.,
prest i dominikanerordenen.

Rettens historiske utvikling som Dr. Béchaux hentyder til er i det hele tatt en faktor av overordentlig betydning for å forstå de gamle jurister, både civile og kirkelige. Hadde Dr. Hallesby vært opmerksom på det, så vilde han ha spart sig selv for alle de ubehageligheter han fikk høre i anledning av sin teori om krigen. Han overtok den uten videre fra Luther (Erl. 22, s. 252) eller fra andre gamle teologer, og forsøkte å gjeninnføre den i vår moralske bevissthet, som om folkeretten i 400 år ikke hadde gjort et skridt fremover.

kjetterne enhver mulighet for å bli frelst. Således skal den selv ta grunnen bort under alt vennskapelig samarbeide mellom katolikker og protestanter. Som bevis anfører Dr. Hallesby et citat av Pius IX's Syllabus. Men også denne gang utsetter han sig for den mistanke å være lite alvorlig, ikke på grunn av hvad han sier, men på grunn av hvad han fortier eller ikke hadde lov til å være uvitende om, siden han uttaler sig om denne sak. Den nevnte tekst er en almindelig erklæring rettet mot den religiøse indifferentisme, d. v. s. mot den påstand, at alle religioner, som religioner, skal være like gode. Pavens erklæring ophever slett ikke Kirkens lære om at de, som av uforskyldt uvitenhet og i god tro lever i en falsk religion og ellers følger sin samvittighets forskrifter, hører åndelig med til den katolske Kirke, og blir salige. (Se «Katolsk katekismus»). Den samme pave Pius IX har forøvrig formulert denne lære i sin offisielle erklæring «Singulari Quadam». (Se Denzinger, «Enchiridion» nr. 1647. I norsk oversettelse i «Den katolske religion fremstillet for moderne protestanter» side 224—225).

For oss katolikker er der altså intet i veien for å betrakte protestantene som brødre. Såmeget vi enn har imot de protestantiske lærdommer, vilde vi allikevel aldri vove å felle en dom om hvem er i god tro og hvem ikke. Vi forutsetter at alle er i god tro. Vi vet jo så godt på hvilken måte de protestantiske land er blitt protestantiske! *)

Dr. Hallesbys ufall mot biskop Mangers er blottet for ethvert spor av rettferdighet. Er han en hedersmann, så vil han be biskopen om undskyldning for den offentlige fornærmelse.

VII. Hvem er kompetent i katolsk moral?

Det gjør ikke Dr. Hallesbys sak bedre at han ikke står alene med sine beskyldninger mot katolikkene. Han støtter sig til Harnack, Herrmann og Hoensbroech. Hvad er disse menns vidnesbyrd verd? Akkurat så meget som Dr. Hallesbys eget. De ekte sakkyndige i katolsk moral er de katolske prester. De har studert spørsmålene i sammenheng og ikke med smålig polemiske hensikter, men i den kristne næstekjærlighets ånd. De har også sin erfaring fra skriftestolen. Bak de tørre kasuistiske formler ser de det virkelige liv som skinner igjennem, med den sjeletragikk det ofte medfører, mens andre lett kommer i fristelse for å opfatte moralen som noget matematisk og mekanisk. Moralloven er nok i sig selv én og uforanderlig. Men det er noget som er mangfoldig og omskiftelig og optrer i tusen avskygninger, nemlig selve livet som skal regjeres av moralloven. En riktig dom om kasuistikken, som om de menneskelige gjerningers moralske verdi, forutsetter en klokskap og en virkelighetssans som ikke læres i bøker, allerminst av dem som bare snuser omkring i bøkene efter «kompromitterende» tekster. Harnack er stor som historiker, meget mindre stor som teolog og ukompetent som sjelesørger. Herrmann, en voldsom motstander av den katolske Kirke, har under fordømmens trykk lest de katolske moralister med den samme opvørende partiskhet og forståelsesløshet som Dr. Hallesby. Hoensbroech, en apostat, er part i saken. Hans vidnesbyrd er efter de almindelige juridiske regler verdiløst, bortsett fra alt det løgnaktige i hans kritikk.

*) Når Luther og Calvin på katolske malerier blir fremstillet som fordømt, så menes der hermed ikke deres person, men deres uevangeliske lære og deres oprør mot Kirken.

VIII. Ærlighet.

Ved å anføre disse herrers mening vil Dr. Hallesby vekke inntrykk av, at hans stilling er urokkelig. Likesom han ved en bevisst eller ubevisst mentalrestriksjon lar sine lesere uvitende om katolske læresetninger som ikke passer til hans polemikk, således nevner han ikke med et ord de katolske eller protestantiske teologer, som har motbevisst disse herrers angrep.

Herrmanns vidnesbyrd er blitt tilintetgjort av professor Mausbach i «Die katholische Moral und ihre Gegner». Hoensbroech er blitt stemplet som løgner bl. a. av en protestantisk teolog som skriver under pseudonymet «Pilatus». Men alt dette og meget annet som vilde være ufordelaktig for Dr. Hallesby, får hans lesere ikke høre noget om. De skal få inntrykk av, at den katolske Kirke er en institusjon for umoral og de katolske skriftefedre en bande av kjeltringer. Den slags polemikk er ikke egnet til å gi oss en høi idé om den storartede ærlighet som skal utmerke de protestantiske land, slik at selv katolikkene «farves og formes av det protestantiske miljø som de lever i».

Takk, herr professor. Men det miljø som er grobunnen for den polemikk Dere driver, svarer ikke til de høie krav den katolske Kirke lærer oss å stille til folk som skal være moralske forbilleder. Forøvrig undres jeg på hvordan lutherske teologer på den ene side, med sin knugende syndsbevissthet, kan frakjenne mennesket all mulighet for å høine sig til det moralske ideal, og på den annen side vil ha protestantene til å være så meget bedre mennesker enn katolikkene. De kan være det, ja, når det dreier sig om katolikker, som er sin religion utro, og om protestanter, som i kraft av sitt kristne instinkt setter sig utover den lutherske pessimisme og velger sig de katolske helgener som forbilleder, de kristne heroer, som under den katolske morals veiledning er nådd frem til en allfid større likhet med Jesus Kristus. De protestantiske teologer og predikanter derimot, som nu i en rekke av år har ført denne krig mot oss, opnår ikke annet enn å gi kristendommens fiender stadig nye påskudd til å hate og forakte selve Evangeliet.

Norge, hør din fortid kaller!

*Norge, hør, din fortid kaller!
Med en røst, så høi og klar
minnets kirkeklokker gjaller,
minner dig om hvad du var.*

*Mellem dine stolte fjelle
toner ennu som en sang
om din storhet og ditt velde
Moderkirkens klokkeklang.*

*Norge, bruser ei de gamle,
dype, rike minners elv,
maner dig ditt folk å samle
under fedres kirkehvelv?*

*Hør, fra Nidaros det ranger
som av klokker slag i slag!
Hver en sten med tusen lunger
vidner om den svunne dag.*

*Norge! Norge! Kan du glemme
hvem har reist den tempelhall
som i gyllen glans fikk gjemme
minnet om ditt høie kall?*

*All din storhet, all din heder —
fredens dont og blodig val —
dine sorger, dine gleder
rummer Trondheims katedral.*

*Norge, hør, hvor Mjøsas vanne
blidt i brutte bølgers brus
nyner om de gamle strande
med en katedral i grus!*

*Her har messesangen hevet
sig til Gud fra kirkekor,
og om høie buer svevet
virakskyen som et flor.*

*Mon ei folkelykken trygges
best i Moderkirkens ly?
Der alene kan der bygges
op en storhetstid påny.*

*Oslo, Bjørgvin — dyre minner! —
og Stavanger med din døm,
enhet, storhet — alt forsvinner,
da vårt folk blev skilt fra Rom.*

*Norge, hør, din fortid kaller!
Fra hver mosgrodd klostergrav,
fra de sunkne kirkehaller
toner samme sterke krav:*

*Knytt påny de brystne tråde!
La vårt folk igjen få bo
frelst fra splidens vé og våde,
trygt i våre fedres tro!*

K. KJELSTRUP.

KATOLISISME OG NASJONALISME

Efter pater Georg av Sachsen S. J.

Den forhenværende krønprins av Sachsen, nuværende jesuitterpater Georg av Sachsen har i «Schönere Zukunft» skrevet en artikkel, som vi her bringer i noe forkortet skikkelse. For å forebygge begrepsforveksling opplyser vi om at «nasjonalisme» her betyr nasjonalitetsidé og nasjonalitetsfølelse. Artiklens originaloverskrift er «Katholizismus und nationaler Gedanke».

Katolisisme er den samlede sum av trossetninger og morallære, som den av Gud grunnlagte kirke har forkynt for menneskeheten til alle tider. Nasjonalisme er den sum av tanker, følelser og bestrebelse som lever i et av Gud skapt folk, som tilhører et særlig land, har sin særlige historie og sine særlige legemlige og åndelige egenskaper og samfundsformer. Katolisismen er universal, fordi den omfatter verden, menneskeheten og Kirken — nasjonalismen er partikulær, for den omfatter fedrelandet overfor verden, folket overfor menneskeheten, staten overfor Kirken. Men utelukker katolicisme og nasjonalisme hverandre? Nei! Er spørsmålet: *enten* katolicisme *eller* nasjonalisme? Nei! Hører de to sammen? Ja!

Verden er skapt av Gud — derfor er alt i den av Gud, såvel den organiske som den anorganiske natur, alt på, om og over jorden. Verden blir ennvidere opprettholdt av Gud, for hvad der ikke er opstått av sig selv, kan heller ikke bestå av sig selv. Verdens mål ligger i Gud — Han er dens fullendelse. Kamos er til for menneskesjelenes skyld — den anorganiske natur for den organiske — plantene for dyrene — dyrene for menneskene — det menneskelige legeme for ånden — ånden for sjelen, og dennes siste mål er evigheten. Altså er verden en enhet — kommer fra én skaper — blir båret av én opprettholder — og har kun ett endemål. Derfor kan hvert menneske

søke Gud overalt, finne Gud overalt og tilbe Ham i hele verden.

La oss nu stille dette universale op mot det partikulære: fedrelandets verden. Som Gud er én i tre personer, er også verden et avbilledt av denne indre guddommelige livsfylde. Gud vil ikke ha en ensformig verden, derfor har Han skapt den inndelt i forskjellige ledd: Hav, bjerge og floder. Han har ordnet verden videre: stjernene har hver sin oppgave i fordeling av lys, varme, dag og natt, temperatur, luft o. s. v. Verden har Han skapt med forskjellig jordbeskaffenhet og jordbeliggenhet. Denne ordnede del av verden er landene, og det land, som ved sin sjelelige og legemlige innflytelse har hatt innflytelse på min far, er mitt fedreland. Og av alt det vi her har sagt fremgår at likesom verden er også fedrelandet et verk av Gud og en gave fra Gud. Fedrelandet er den del av verden, som Gud særlig har forbundet mig med og som efter Guds vilje står mig nærmere enn den øvrige verden.

Hele menneskeheten er av Gud — som Paulus sier: «vi er en slekt». Hele menneskeheten har ett utspring og stammer fra ett foreldrepar, som blev skapt av Gud. Det er en av vår tros grunnsannheter og grunnkjennsigninger, som blir understøttet og befestet ved fornuftig ettertanke. Vi ser, hvorledes mennesker kommer og går — alltid er i utvikling — og derfor må denne sum ha hatt en begynnelse. Ethvert menneske har altså sin opprinnelse ene og alene i Gud — og da sjelen efter Kirkens lærdom kommer utelukkende fra Gud og ikke fra foreldrene, så er alle menneskesjeler umiddelbare deler av Gud — et verk av Gud — med Gud boende i sig — med Gud virkende i sig og bestemt til som sin første og største livsoppgave: å erkjenne

Gud, å elske Gud og leve med ham i evigheten — et hvert menneske uansett race og nasjon har dette som sitt siste mål. Det er av uhyre betydning, at menneskene er en enhet — at dette er sant og ikke kan være anderledes.

Overfor dette står det partikulære, *folket* — og også denne menneskehet er likesom verden ikke en ensformig enhet, men en enhet i det forskjellige. At folkeslagene er så forskjellige har sine røtter i Guds vesen. Gud har skapt mennesket allsidig: med sjel, forstand, vilje, temperament og enhver nasjonal psyke er et særpreget speilbilled av Gud. Ikke alene den enkelte, men hele folkepsyken har hver sin særegne likhet med Gud. Sammenfatter man alle folk og lar dem utfylle hverandre finner vi også der frem til en vidunderlig enhet som blir samlet Gud enn mer lik.

Den del av menneskeslekten, som jeg tilhører etter legemet, sjelsinnstilling og språk er *mitt* folk, og med mitt nasjonale legem, sjel og språk skal jeg tjene og forherlige Gud. Etter den guddommelige anordning står jeg mitt eget folk nærmere enn andre folk, og er forpliktet til særlig kjærlighet til det. Først kommer mitt folk og da de andre — først mitt hjemland, så den øvrige verden. Jeg er et ledd i menneskeheten og et ledd i nasjonen — med menneskerettigheter og nasjonale rettigheter — og de står ikke i motsetningsforhold, fordi alt har sine røtter i den samme uforanderlige naturen: retten til liv og frihet, sundhet, ekteskap, familie, arbeid, språk, sæd og skikk, moral og religion. Ingen nasjon tør bestride en annens rett til disse goder fordi dette vilde være mot Guds lov. Man har en hellig plikt til å forsvare dette, fordi de er oppgaver gitt oss av Gud, *vår* vei mot evigheten.

Setter vi nu kirke og stat sammen, da er kirken det universale. Den er innstiftet for alle mennesker, som Gud er ophavet til alt i alle. Kristus er denne kirkes hode. Sier han ikke: «Jeg er *verdens* lys —»? «Så høit elsket Gud *verden*, at han ga sin sønn den enbårne —», «når jeg blir ophøiet vil jeg dra *alle* til mig —». Kirkens hode har levet for *alle* uten forskjell — han har lidt for *alle* — og er død for *alle*. Kirken er formidleren av sakramentene til alle — opdrar og lærer alle — veiviseren til det evige liv for alle. I den katolske Kirke har alle mennesker av alle racer og alle nasjoner rett til å skrive på sitt morsmål og høre preken på samme. *Kirken er for alle*.

Også staten er av Gud. På sine høiere utviklingsstrin er menneskene ikke istand til *selv* å kunne tilfredsstille alle sine fornødenheter — derfor trenges en ordnet stat. Individet sørger for sig selv og sin familie og husstand — hvad det ikke kan greie utover det tar staten sig av — ikke omvendt. Før der gas stater fantes mennesker, familier og stender. Mennesket på en øde ø behøver ingen stat — den vokser frem av individets sociale natur som krever utfylling. Men da menneskenaturen er av Gud, er følgelig også staten det. Vi katolikker er ikke statsborgere ut fra de stadig skiftende menneskelige opfatninger, men vi er statsborgere av samvittighetsgrunner, av tro og for Guds skyld. Derfor har statsmaktene for oss en avglans av guddommelig høighet

og makt. Derfor viser vi dem lydighet og ærbødighet — for Guds skyld.

Men hvorfor vakler da statens autoritet nu i så mange land? Jo, den vakler i menneskenes hjerter, fordi ingen mer minner oss om dens fundament: at den er av Gud og har sin autoritet fra Gud. Man anfører mange andre grunner, som også kan være av en viss vekt, hvorfor den skal adlydes, men man går ikke tilbake til, at plikt og lydighet mot statslovene er forankret i samvittigheten og sjelen. Mellem kirke og stat kan der ikke komme til nogen plikt-kollisjon, ti kirkens oppgave er overnaturlig, statens naturlig. Kirkens overnaturlige oppgave er å undervise i tros lære og opdra til tros erkjennelse. Der til anvender den sine overnaturlige hjelpemidler, sakramentene osv. Statens oppgave er den naturlige: å hjelpe og beskytte menneskene hvor de selv ikke evner det. Hertil må den anvende hele sitt statsmaskineri. Stat og kirke er to i sin art fullkomne samfund med egne mål som er forskjellig fra hverandre og egne midler som er avpasset etter målene. Men da de begge har samme mennesker under sig, må de være enige — og *er* enige, når hver erkjenner *sitt* område i samarbeide til felles gagn. Den våker kun over, at troen, moralen, sannheten og kjærligheten ikke tar skade og at kirkens rettigheter og frihet ikke lider overlast. En virkelig sann katolikk lever alltid i et harmonisk forhold til både kirke og stat.

Kristi Legemsfesten i Oslo.

Med stor høitidelighet — med utfoldelsen av alt det, kjærlige tanker og flittige hender kan frembringe av vakker utsmykning, blev Kristi Legemsfesten feiret som vanlig. Lenge før gudstjenesten tok sin begynnelse var St. Olavs-kirken fylt av mennesker — som alltid hadde vi den glede å se også mange av våre anderledes-bekjennende slekt og venner ta plass iblandt oss og søke å følge med så godt de kunde, hjulpet tilrette av de som her er hjemme og som gleder sig ved efter evne å orientere dem som kommer som gjester til vår felles gamle Moderkirkes evig unge kjærlighet og rummelighet. De forreste benker var som vanlig optatt av de mange hvitklede småpiker med de store blomsterkurver, hvorfra de senere skulde strø sine kjærlighetsblomster på Sakramentets vei. I koret knelte alle herværende geistlige — alle St. Olavs-kirkens egne ministranter assisterte, supplert med fire unge menn fra Ynglingeforeningen. Fra St. Dominikus kom to, fra St. Halvard seks ministranter. Ceremonimester var pastor Bergwitz. Messen feiredes som høitidelig Pontifikalmesse, celebrert av hans høiærverdighet biskopen med mgr. Kjelstrup som assisterende prest, sogneprest Laudy som diakon og sogneprest pater Bzdyl som subdiakon.

Det var med glede at menigheten så mgr. Kjelstrup bestige prekestolen. Sogneprestens ord finner som bekjent lett veien inn i våre anderledes-troende brødrers hjerter og bereder den gode jord i deres sinn for «Kongenes Konge og Hærskarenes Hersker»s inntog i den hvite Hosties skikkelse, slik som vi har ham blandt oss i den av ham selv innstiftede kirke. Mgr. Kjel-

strup tok nettop disse ord fra apenbaringen til utgangspunkt for sin tale til oss — og den formet sig som en jublende takk, fordi også vi har fått lov til å være med i det triumftog, som beredes denne Kongenes Konge overalt på jorden — under de forskjelligste forhold, men alltid i samme form. Formen er den av Kristus selv givne: brødet — ordet som er blitt kjødt og bor iblandt oss i sitt tabernakel — den ydmyke ringe skikkelse, som får mange til tvilende å spørre med Pilatus: «Du er altså en Konge?», men også får millioner til å si et høit, et seierssikkert «Ja!» fordi de har oplevet denne Konge-sannhet ikke en men mange mange ganger i den hellige kommunion. I brødets skikkelse kommer Kongen som tjener til alle, til fattige og syke og gamle og bedrøvede som til rike og friske og unge og glade. Der er ingen forskjell hos ham — og alle forenes vi i ham, bevisst eller ubevisst.

Idag gir vi vår kjærlighet og takk til ham et synlig uttrykk: vi går i flokk og følge ut og løfter Monstransen op, så også andre kan få del i Kristi velsignende kraft. Og vi ber om hans trøst og styrke for by og land, venner og motstandere.

Alle klokker kimet — de store fra tårnet, de små i ministrantenes hender — da procesjonen satte sig i bevegelse med korsset i spissen. Ennu har ingen procesjon vært så stor og talt så mange deltagere som denne — med ærbødighet blottet tilskuerne sine hoder, hvor Sakramentet blev båret frem ad sin skjønt prydede vei: andektig knelte man foran alteret i Instituttets have — andektig forann alteret på kirke-trappen — andektig mottok vi den velsignelse som gaves oss av lidelsens helliggjører og herliggjører. Velsignelse gjennom lidelse, velsignelse ved lidelse — hevet over alles hoder tegnet biskopen lidelsens symbol, Korsets tegn over oss — vår tros store gave: at alt tjener den til gode som elsker Gud. Selv våre kors blir da en velsignelse — og tilsist lød Te Deum: «Store Gud vi lover dig!» som den selvfølgelige avslutning — på en festdag som på en motgangsdag, fordi: «Dig, o Gud, vi håpe på — ei vi skal til skamme stå.» E.

Lars Eskelands historiske festspill på Mølster.

Fra 9.—12. juni holdtes et nasjonalt Vestlands-stevne på Voss, arrangert av Voss krins av Norges Bondelag og Turisttrafikk-komiteen for Bergen, Hordaland, Sogn og Fjordane. Programmet var interessant og rikt avvekslende. Der holdtes en rekke landbruksforedrag og foredrag om turisttrafikkens økonomiske og ideelle sider. Programmet bod dessuten på musikk, sang og folkevisedans m. m.

Lørdag aften var der folkefest på det gamle Mølstertun, som eies av Voss Bygdemuseum. Der hadde samlet sig mellem 2—3 tusen mennesker, og under denne fest nådde stevnet sitt hødepunkt ved fremførelsen av Lars Eskelands historiske festspill: «Kong Olav ber velfar med bønderne». Dette festspill var imøtesett med stor interesse og spenning og det kan slås fast at forventningene blev overtrufne.

Innholdet er helt historisk og bygget på sagaens beretning om kong Olavs besøk på Voss: Olav Haraldson har ved hjelp av sin bisp, Grimkjell, fått kristnet de stric vossinger. Et steinkors er reist og vossingene har lovet å rive ned hovene og bygge kirke. Nu skal kongen ta velfar med bønderne. I stort

optog med lurblaser og det herlige gamle norske kongebanner i spissen gjør kongen og bispens sitt inntog på Mølstertunet, fulgt av mange menn tilhest og tilfots. Dette inntog var uhyre malerisk og hensatte publikum helt i tidens stemning. — Lars Eskeland som biskop Grimkjell var overmåte praktfull i fullt skrud med mitra og stav. Han spilte sin rolle med en verdighet og naturlighet, så tilskuerne blev helt imponert over den staute, vakre prelat. Bispens hjertevarme tale til vossingene var høist poetisk og gripende. Innholdet av den kunde passe likeså godt idag som på kong Olavs tid. Den hiskoppe-lige velsignelse blev fremført på en meget virkningsfull måte. St. Franciskus-søstrene i Bergen har æren av det vakre bispe-skrud. De andre optredendes drakter og våben var også helt historisk korrekt og meget virkningsfulle tiltross for at været var ugunstig, så de mange spyd, skjold og hjelmer ikke fikk blinke i solen.

Lars Eskeland som biskop Grimkjell.

Den eneste skuespiller som assisterte var teatersjef Haaland, som spilte kongen. Han hadde også iscenesatt stykket. De andre optredende var vossinger. Det var en fryd å høre det velklingende vossemål. Replikkene falt naturlig og distinkt og spillet var meget bra tiltross for de få prøver. Forfatteren hadde benyttet den knappe, djerne setningsbygning som er karakteristisk for sagaen. Innholdet var meget avvekslende med både alvor og skjemt. Det kunstnerisk verdifulleste har forfatteren frembrakt i kvadet som Sigvat Skald fremsa. Det var formfullendt med de ypperligste bokstavrim etter ekte skaldeopskrift og gjennomstrømmet av gammel norsk sagatone. Dette dikt er igjen et bevis på Lars Eskelands usedvanlige evner for de meget krevende bokstavrim. Der var stemning og fest over hele spillet, som blev velfortjent hjertelig mottatt av tilskuerne.

Mølstertunet var ideelt som miljø for dette historiske optin.

I århundrer har tunet ligget slik som det nu ligger. I nettop disse omgivelser kan man godt tenke sig de historiske personer virkelig har ferdes.

Der er planer om å opføre slike historiske festspill hver sommer på Voss som ledd i et bygdestevne eller en nasjonal fest.

Det vilde kanskje være en tanke for vårt katolske St. Olavsforbund å opføre slike festspill med emne fra Hellig Olavs saga. Lars Eskeland er mannen for å dikte dem. F. H.

Høitidsdag hos St. Elisabethsøstrene.

Selve Kristi Legemsfest-dagen, torsdag 15. ds., blev en særlig stor festdag for St. Elisabeth-søstrene i Urtegaten, da hans høiærverdighet biskopen for første gang celebrerte den store høitidelighet, som ikledning av søstre og mottagelsen av deres løfter er. Det vakre kapell hadde iført sig sommerens skjønneste blomsterprakt, men strålene fra de mange lys var ikke klarere enn det skjær av lykke som lå over de unges ansikter og gjenspeilét deres hjerters varme glede.

Hans høiærverdighet leste messen, assistert av pastor Ugen som har holdt retretten og pater de Paepe, søstrenes spiritual. Efterpå talte biskopen over ordene: «mitt åk er søtt og min byrde er lett», idet han fremstillet i varme, manende ord ordensdrakten som symbol på åket, og løftene som symbol på byrdene. Hs. høiærverdighet minnet om at denne høitidelighet fant sted på samme dag, hvor man overalt i den katolske verden bragte det allerhelligste sakrament i prosesjon ut til menneskene. Ordenslivet er en allid levende prosesjon og søstrene er selv de levende monstranser som bringer Kristus til syke og gamle og alle som trenger hjelp og omsorg ut over by og bygd, som en stadig kilde til velsignelse.

Ialt iklædtes 7 søstre og 4 avla sine løfter.

Herhjemme: —

OSLO. Pastor Ugen var på sin 70-årsdag gjenstand for stor oppmerksomhet. Om eftermiddagen samledes alle prestene med hs. høiærverdighet i spissen ute i «Vår Frue Villa», hvor søstrene hadde pyntet kapellet på det vakreste. Andakten forrettedes av pastor Ugen med pastor Laudy som diakon og sogneprest, pater Bzdyl som subdiakon. Efterpå var der en festlig sammenkomst, hvis stemning av en av deltagerne karakteriseres slik: *quam bonum et quam jocundum habitare fratres in unum.* = «hvor godt og hvor gledelig er det ikke, når brødre i enhet bor tilsammen!»

OSLO. St. Halvards menighetsskole har i forbindelse med sin eksamensfest avholdt en pen liten utstilling av sine eleverarbeider, hvor man især bemerket et vakkert «lappeteppe» beregnet på kirkens sakristi. Under søster Cecilias kyndige ledelse har de flinke småpiker med makeløs tålmodighet håndsydd i stjernemønster brokete lapper til et smakfullt hele. Bastarbeider, pappsløid m. m. viste at der på den lille skole arbeides med interesse og flid hvad også de fremlagte skriftlige arbeider har preg av.

ARENDALE. Mandag 12. juni kl. 6 efterm. holdt St. Fransiskus' III. ordens avdeling i Arendal et høitidelig møte. Efter at en Fransiskus-salme og Veni creator Spiritus var sunget under orgelledsagelse av søster Rosa, preket Pater Leo van Eekeren om den sanne kjærlighet som Evangeliet lærer oss. Derefter viet alle medlemmene sig til Jesu hjerte efter den III. ordens ceremoniell. Innvielsesbønnen blev fremsagt i alles navn av prefekten, fru G. Ugland. Til slutt blev Alterets hellige sakrament utstillet og den sakramentale velsignelse lyst, og det høitidelige møte blev avsluttet med en sang til ære for Jesu guddommelige hjerte. Broder Antonius.

— og derute:

ROM. Tre kinesiske, en indisk og en annamitisk biskop mottok søndag 11. ds. bispevielsen av pave Pius XI selv i St. Peterskirken. Fra Kina var kommet et stort pilegrimstog som overvar den hellige handling. Den liturgiske assistanse ved alteret blev ydet av teologiske studenter fra Annam, Indien og Kina. Det var et gripende syn å se alle disse virkeliggjøre budet om å bringe Evangeliet til alle folk ved nu å motta sin konsekrasjon av paven selv — ikke mindre gripende var det å se at praktisk talt alle de før viede kinesiske biskoper var kommet tilstede for selv personlig å kunde hilse sine nye brødre både ved blodets og åndens hånd velkommen blandt sig.

Liste for innsamling til vår feriekoloni.

Fra før kr. 780.00, fru E. D. K. kr. 10.00, frk. S. W. kr. 10.00, J. H. kr. 10.00, frk. F. Ch. kr. 5.00. Løfte til Sankt Antonius fra Padua kr. 100.00. Kollekt ved Dominikanerne kr. 111.23. Tilsammen kr. 1026.23.

Guttene 27. juni til 18. juli. Fremnmøte 27. juni i tre partier, første parti kl. 9, annet parti kl. 1 å ½2, tredje parti kl. 4. De medtar et såpestykke og håndkle samt tannbørste. Minst mulig bagasje. Br. Frans.

„Jeg vil bringe alle ofre —“

et paveord om vår presse.

«Det er blitt sagt, at det er en større velgjerning å støtte den gode presse enn å bygge ti hospitaler, ti de mest trengende stakler er de, som er åndelig syke. — Den store, ærvrdige pave Pius X sier det samme enn mer avgjørende. Mens han var patriark i Venedig, tok han del i et møte, hvor pressens sak blev behandlet. Der klagedes over, at «La Difesa», en god katolsk avis, hadde meget vanskelig for å eksistere. — Da forlangte Pius ordet og sa: «Det vilde være sørgelig, dersom «La Difesa» nu måtte gå inn — gå inn efter å ha kjempet i så mange år for den katolske sak. Det må ikke skje. Jeg vil bringe alle ofre for å holde den i live; ja, dersom det skulde være nødvendig, vilde jeg heller pantsette min ring, mitt kors, selv min kardinaldrakt.»

T h. A. Zoetmulder O. Præm.